

Quakatz, Sticht családnevek gyakorisági adatait mutatják be térképek segítségével. Társadalomtörténeti tényeket felhasználva vizsgálják, hogy a nevek szétterjedéséről vagy poligenezisééről beszélhetünk-e.

3. A kisebb közlemények rovat öt cikkének témája azonos: a szerzők digitális névjegyzékeket, adatbázisokat vizsgálnak, azok felhasználási lehetőségeit közlik, használatbeli problémákat és lehetséges megoldásukat tekintik át. Valamennyi szerző megállapítja, hogy a számítógépes adatbázisok létrejötte új korszakot nyit a névkutatásban; a névföldrajzi vizsgálatokhoz például elengedhetetlen segítséget nyújt.

4. A folyóiratban megjelenő ismertetések angol, német és spanyol nyelvű, személynévtani tárgyú könyveket, szótárakat mutatnak be.

F. LÁNCZ ÉVA

RIVISTA ITALIANA DI ONOMASTICA 12. (2007)

Főszerkesztő: ENZO CAFFARELLI

Società Editrice Romana, Róma, 2007. 784 lap (1. 418 lap, 2. 366 lap)

A RION. 2007. évi tartalmát a fontosabb rovatokat sorra véve ismertetjük az alábbiakban.

1. Tanulmányok. – A személynevek körében: A. FINOCCHIARO a palermói Santo Spirito lelencházba 1846-ban bekerült gyermekeknek adott összesen 312 vezetéknevet (és ezek mai továbbélését) vizsgálja, azt is kimutatva, hogy – lévén ezek 92%-a helynévi eredetű – a névadó melyik földrajzinév-lexikont használhatta a nevek kiválasztásakor (9–36). M. LENCI a „koloniális eredetű” (azaz az olasz meghódított területekre utaló: *Adua, Ambalagi, Asmara* stb.) olasz vezetéknevekről, ill. ezek kitett gyermekeknek adásáról ír (37–50). M. TASSO, G. CARAVELLO és E. LUCCHETTI a Ligur-tenger és a Felső-Tirrén-tenger (beleértve Korzikát, Szardíniát és a kis szigeteket is) területének vezetéknevmegoszlásait vizsgálja, különös tekintettel történeti, földrajzi és genetikai aspektusukra (137–50); J. GERMAIN francia nyelvű tanulmányában a Belgium vallon területén fellelt (legalább 25 személy által viselt) 648 mai olasz családnevet elemzi (503–30). Nyelvtörténeti dokumentációra épül E. PIQUER FERRER spanyol nyelvű tanulmánya a *longobardus* népnévnek a középkori európai személynévadásban játszott szerepéről (91–136). Az utóneveknek az egyes itáliai dialektusokban köznevesüléssel kialakult ’buta’ jelentéseit (pl. *Domenico* → lombárd *ménga* ’buta’) elemzi R. BRACCHI „Nomen non tamen omen” című, az onomasziológia és a deonomasztika határterületén elhelyezkedő értekezése (51–90). – A helynevek körében: L. DI VASTO és J. B. TRUMPER tanulmánya a calabriai Castrovillari helyneveit elemzi, különös tekintettel a nagy számú fitotoponimára és a kb. 50%-nyi görög (közelebbről: bizánci) eredetű elemre (429–59). O. LURATI (461–74) és M. MAXIA (475–81) tanulmányában konkrét etimológiai javaslatok és helyazonosítási megoldások szerepelnek. A helynévvizsgálatok egy lehetséges új kutatási irányára lehet példa V. BÄSSLER francia nyelvű tanulmánya, melyben a kutató a québeci helyneveknek az élőbeszédben, a beszélgetésekben való használatáról tesz megállapításokat (483–502).

Az irodalmi névadás témakörét E. CAFFARELLI írása képviseli: ő Giuseppe Marotta prózájának névhasználatával kapcsolatban is arra a következtetésre jut, hogy – más mai nápolyi írókhoz hasonlóan – nála sincs a személyneveknek a pusztá denotáláson túli egyéb funkciója (531–7). A tulajdonnevek fordításának speciális, a képregény műfajához kötődő aspektusaival foglalkozik G. GARZONE tanulmánya: Walt Disney egyes rajzfilmfiguráinak olasz névfordításaiból az tűnik ki, hogy nem az eredeti név „jelentésének” pontos áttétele, hanem az eredetivel megegyező funkciójú, a képi világhoz is kapcsolódó ekvivalens megtalálása a fordítók elsődleges szempontja (151–66).

Vita. – B. PORCELLI „*Despina* és a *Così fan tutte* többi neve Da Pontétól Mozartig” című tanulmányában megerősíti azt a közelmúltban a szakirodalomban vitatott véleményt, hogy a híres opera három nőalakjának neve (ol. *Fiordiligi*, *Dorabella*, *Despina*) bizonyos közvetítésekkel Ariosto neveire (*Fiordiligi*, *Doralice*, *Fiordispina*) megy vissza (168–72).

Kisebb közlemények. – C. A. MASTRELLI a 100 éves „Archivio per l’Alto Adige” alapítójának, Ettore Tolomeinek és családjának utónévadási történetét foglalja össze (174–7). G. RAPELLI az etruszk nyelv egyik hangtörvénye segítségével ad etimológiai magyarázatot több Verona környéki helynévre, s ugyanezt felhasználva tesz javaslatot a *Róma* helynév etimológiájának pontosítására is (540–3). L. CHIAPPINELLI két Vezúv-környéki település ragadványneveit elemzi (544–7).

Körkérdés. – M. HARVALIK ÉS E. CAFFARELLI intézett körkérdést 26 ország 38 névtanósához a nemzetközi névtani terminológiáról, annak általános elfogadottságáról, a tudományág szempontjából szükséges homogenitásáról, az egyes terminusok adekvátságáról és mérhetetlen szaporodásáról stb. (181–220).

Szemle (recenziók és ismertetések). – Az összesen 17 terjedelmesebb recenzió közül 5 kongresszusi anyagot, 1 személynevekkel és 3 helynevekkel kapcsolatos köteteket, 3 az irodalmi névadáshoz kapcsolódó kiadványt, további 1-1 pedig szótárt (SCHWEICKARD: *Deonomasticum Italicum*), monográfiát (MARRAPODI), folyóiratot (*Onoma* 39 [2004]), valamint gyűjteményes, illetve névjogi kötetet ismertet. – A kisebb terjedelmű ismertetések rovataiban 21 monográfia vagy gyűjteményes kötet, 26 szótár és bibliográfia szerepel, továbbá 17 különböző névtani folyóiratról olvasható 21 ismertetés. A monográfiák között felhívjuk a figyelmet WILLY VAN LANGENDONCK 2007-ben megjelent, „Theory and Typology of Proper Names” című kötetének (621–4) és a pisai ICOS-kongresszus anyagát tartalmazó, elsőnek megjelent kötet (az irodalmi névadás) ismertetésére (256–8). A szótárak közül kiemeljük A. FERRARI fiktív irodalmi helynévi szótárát (635–6), FRASE–MATTHEWS görög személynévlexikonát (645–6) és L. MENK német–zsidó vezetéknevszótárát (647–8).

Rendezvények. – A rovat a 2006–2008 közötti időszak kb. 50 névtani eseményéről számol be (némelyikről előzetes híradás és utólagos beszámoló formájában is, mint a 2007. júniusi „Names in Economy” című, elsősorban a márkaneveket tárgyaló bécsi konferenciáról). Kiemeljük még a 2007. áprilisában Rómában lezajlott „L’onomastica di Roma. Ventotto secoli di nomi” című nemzetközi szimpóziumot. Ugyanott, a Roma Tre egyetem szervezésében tartották 2008. februárjában immár második alkalommal a „Lessicografia e onomastica” című rendezvényt.

Folyamatban levő munkák. – A rovatban a különböző országokban folyó sokszínű névtanos munkálatokról olvashatunk, melyek közül itt most csak néhány olasz vonatkozást emelünk ki: egyéves a www.onomalab.eu olasz névtanos webhely (707); nagy terjedelmű olasz vezetéknevszótár készül a „La nostra lingua” sorozatban az UTET könyvkiadónál E. CAFFARELLI ÉS C. MARCATO főszerkesztésében (709–11); a „Lessico e onomastica

piemontesi” torinói kutatóközpont támogatásával új névtani kiadványsorozatot indított el A. ROSSEBASTIANO (321) stb.

Négyakorisági vizsgálatok. – E. CAFFARELLI hét dél-olasz tartomány (Lazio, Abruzzo, Molise, Campania, Puglia, Basilicata, Calabria) vezetékneveit vizsgálta (listák az első 100 leggyakoribb vezetéknevről, továbbá járási székhelyenkénti bontásban is az első 30-30 névről stb.; 331–400).

A 2006. év (olasz vonatkozású) névtani bibliográfiája – A tételek pontosabb részterületi besorolásokkal (pl. [TOP = helynévtani], [ANTR = személynévtani], [LETT] = irodalmi névadás, [NECR = nekrológ] stb.) is el vannak látva (737–62).

Nekrológ. – Giovan Battista Pellegrini (1921–2007) padovai professzortól (aki az MTA tiszteleti tagja is volt), G. Morettitől (1926–2005) és K. Rymuttól (1935–2006) kellett a közelmúltban elbúcsúznunk. A szintén 2007-ben eltávozott Kelsie B. Harder és L. Zgusta névtani vonatkozású munkásságáról a főszerkesztő adott közre rövid méltatást (725–6).

2. Magyar vonatkozású részletek. – A névtani terminológiára vonatkozó körkérésre FÁBIÁN ZSUZSANNA válaszolt (188, 195, 201, 207–8, 214); M. HARVALIK a válaszkra alapozott összefoglalójában kiemelte (219) FÁBIÁNNak azt a javaslatát, hogy a nemzetközi terminológia egységesítésére célszerű lenne onomasziologikus alapon többnyelvű szakszótárat szerkeszteni (akár az egyes nyelvekben esetleg hiányzó terminusok megalkotásával is). A folyóirat-ismertetések rovatában szerepel a Névtani Értesítő 28. (2006) száma (278–9). A rendezvények rovatában rövid előzetes híradás szerepel a 2007. novemberi budapesti vezetéknev-változtatási szimpóziumról (699). A névtani bibliográfiába FÁBIÁN ZSUZSANNA három írása került be (745–6, 760–1).

FÁBIÁN ZSUZSANNA

NOUVELLE REVUE D’ONOMASTIQUE

Société Française d’Onomastique, Párizs

43–44. (2004) Főszerkesztő: JACQUES CHAURAND

Szerkesztő: PIERRE-HENRI BILLY. 299 lap

45–46. (2005–2006) Főszerkesztő: GÉRARD TAVERDET

Szerkesztő: MARTINA PITZ. 240 lap

47–48. (2007) Főszerkesztő: GÉRARD TAVERDET

Szerkesztő: MARTINA PITZ. 287 lap

A francia névtan központi folyóirata, a Nouvelle Revue d’Onomastique (NRO) éppen huszonöt évvel ezelőtt, 1983-ban indult útjára. Elődje a nagymúltú Revue Internationale d’Onomastique (RIO) volt, amelyet Albert Dauzat alapított 1949-ben.

A folyóiratot a Francia Névtani Társaság adja ki. A rá vonatkozó információk a következő honlapon olvashatók: www.onomastique.asso.fr. Évente egy dupla szám jelenik meg, mintegy 300 lap terjedelemben.